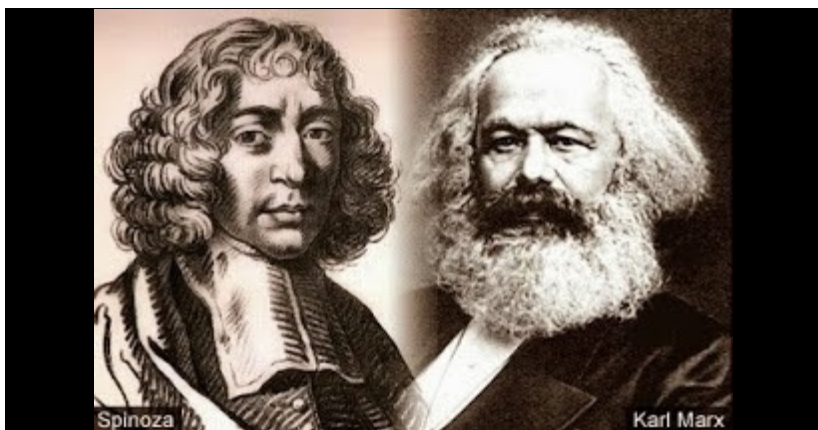

Det bør være et kriterium for kvalitet i utdanning at den er *reell*. Det vi strir med idag kan være utdanningens irrealitet. Dvs. at utdanningen som konstruksjon—som gjenspeiler institusjonen og dens administrasjon—har en strukturell, sosial og økonomisk forrang fremfor dens realitet.

Her igjen skriver jeg i Spinozistiske termer: dersom vi f.eks. tenker at mennesker skal yte etter evne å få etter behov (Marx), så vil det være naturlig å ha en utdanning som dyrker og utvikler evner; der evner og behov står i samme forhold til hverandre som tanke og utstrekning hos Spinoza.

Om man da fremholder at evner og behov er ett i substans, så kan ikke denne substansielle enheten reduseres til prislappen man setter på et menneske. Men snarere sette individet og kollektivet i et *søkemodus* der de to attributtene—evne og behov—der passende arbeid blir merket og sporet.

Ulikheten mellom reelle og konstruerte forhold inngår sentralt i en *makt-kritikk* som kan være praktisk relevant i vår tid. Hva skal til for å oppnå en situasjon i utdanningen der ikke alle er skåret over samme lest (og over én kam). Altså en utdanning der folk utvikler sine *evner*, som er forskjellige.

Det er en tilnærming til hva Marx kan ha ment med å yte etter evne (og få etter behov). Det forutsetter at man har en utdanning der slike evner dyrkes og får utvikle seg. Det som ligger til hinder for dette beror på et standardiserings problem. Hvordan kan vi vite at folk får den *samme* utdanningen?

Under dette spørsmålet ligger det trolig mest en ide om hva som er rettferdig, og ikke et realitetsprinsipp. Det er ikke folk med samme utdanning som blir ansatt i arbeidslivet. Antakelig er en portfolio mer nyttig i så måte enn at studenter har samme utdanning. Nivået på denne som er viktig.

Ikke nivået på utdanningen, med en bestemt grad fra et bestemt lærested, som har med vitnemålet status som verdipapir å gjøre. Her bør det holde at studentene har bestått, og at resultatet er laudabelt. Utover dette, dersom kunnskap og erfaring som bestemmer, er det portfolioen som har verdi.

Det siste har med å få frem evnen som studentene har dyrket og utviklet under utdanningen. Å få etter behov må handle om å kanalisere folk til arbeid og situasjoner der de får brukt sine evner, og utviklet dem videre (om det så er i en helt annen retning). Vitnemålet bør ikke være likt et verdipapir.

Ellers er det en spesialisert penge til rangering, kjøp og salg av mennesker. Dersom vi skal telle som mennesker er dette uakseptabelt. Det må heller være et utgangspunkt for å bli vurdert til en jobb. Arbeidslivet er fullt i stand til å gjøre seg sine egne erfaringer (hvilket det også gjør hele tiden).

Alle teller. Og *alt* teller: alt en student foretar seg er potensielt interessant i forhold til utviklingen av vedkommendes evner. Før eller siden vil denne holdningen til studentaktiviteten utløse evnen. Når den er opplagt også for studenten gjenstår arbeidet med å formgi denne prosessen som kunnskap.

Når det herfra begynner å oppstå en først stabil og så robust korrespondanse mellom begjær og handling, og de utvikler seg til å bli isomorfe, vil muligheten åpne seg for en *isomorfose*: dvs. at det gjennom presisering av begjær og handling, vil dukke opp et mål i horisonten som de tjører seg til.

Dragkraften i dette målet ligger nettopp i at spillerommet ligger *mellom* begjær og handling, samtidig som det ikke kan reduseres til noen av dem (*verken* til begjær eller til handling). Dette er noe studentene først merker og så sporer. Det åpner seg et landskap de kan kjenne ved folding/traversering.

Dette er drøftet i sommer-KUF serien (KUF-HEX). Studentene vil utvikle sin *refleksjon*—enten den er teoretisk eller praktisk—en feltkjennskap til sitt eget terreng. Transformasjonen av begjær til bevissthet er handlingens domene. Transformasjon av handling til landskap er begjærets domene.